

ISSN: 2146-1961

Kayaarslan, B. & Kumtepe, M. A. (2021). Allı Turnam Türküsünün Viyolonsel ile Çalımına Yönelik Eğitim Materyallerinin Hazırlanması, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(46), 1174-1191.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3024>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

ALLI TURNAM TÜRKÜSÜNÜN VİYOLONSEL İLE ÇALIMINA YÖNELİK EĞİTİM MATERYALLERİNİN HAZIRLANMASI*

Berkcan KAYAARSLAN

Araştırma Görevlisi, Şırnak Üniversitesi, Şırnak, Türkiye, berkcankayaarslan@outlook.com
ORCID: 0000-0003-4741-2371

M. Akın KUMTEPE

Doktor Öğretim Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, akin_kumtepe@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-3186-6398

Gönderim tarihi: 31.09.2021

Kabul tarihi: 19.11.2021

Yayın tarihi: 15.12.2021

Öz

Abdallar çok eski dönemlerden beri yazılı kaynaklara göre Türkmen aşireti olarak bilinmektedir. Abdallar Anadolu'ya başlayan göç dalgalarından sonra yaşadığımız topraklara gelmiş ve birçok farklı mesleklerle uğraşsalar da daha çok düğünlerde davul-zurna çalıp müzisyenlik yaparak geçimlerini günümüze dek sürdürmüşlerdir. Abdallar olarak adlandırılan bu Türkmen aşiretinde birçok aşık-ozan yetişmiştir. Bu ozanlardan biri de Hacı Taşan'dır. Bu araştırmada Hacı Taşan'a ait Allı Turnam adlı türkünün viyolonsel aktarımı yapılmış ve bu aktarımı yapılan türkünün çalımında ortaya çıkan karakteristik kazanımlara yönelik eğitim materyalleri (dizi, alıştırma ve etütler) hazırlanmıştır. Araştırma, nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Veri toplama yöntemlerinden de doküman analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Allı Turnam adlı türkünün viyolonsel aktarımında TRT Türk Halk Müziği (THM) repertuarında bulunan derleme notası, Hacı Taşan'a ait ses kayıtları ve uzman görüşleri baz alınmıştır. Eğitim materyallerinin hazırlanması sırasında da uzman görüşlerine başvurulmuştur. Viyolonsel çalgısına aktarımı gerçekleştirilen Allı Turnam türküsünün 15 adet teknik kazanımı belirlenmiş ve karakteristik olduğu düşünülen iki kazanım için birer alıştırma, makamsal dizi, kazanımların da hepsini içeren bir etüt hazırlanmıştır. Eserin 2/4'lük usulü 4/4 olarak değiştirilmiştir. Eserde bulunan tartım kalıplarının okunması güçlüğü bu değişikliğe neden olmuştur. Bu değişiklik yapılırken uzman görüşleri de alınmıştır. Bu araştırma Kırıkkale'nin kültürel bir değeri olan Hacı Taşan ve türkülerinin ulusal-uluslararası platformlarda tanınması ve Allı Turnam adlı türkünün viyolonsel repertuarına kazandırılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca gerek viyolonsel gerekse başka çalgılara halk ezgilerinin uyarlanması ile ilgili yapılacak olan çalışmalara ışık tutması bu araştırmanın başka bir önemini ortaya koymaktadır. Atalarımızdan bizlere miras olan türkülerimizin yöresel özellikleri ile viyolonsel çalgısının evrensel özelliklerinin iş birliği sonucunda, kültürümüzün evrensel boyutlara taşınması mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Hacı Taşan, Allı Turnam, viyolonsel eğitimi, Kırıkkale türküleri, uyarlama.

* Bu araştırma "Hacı Taşan türkülerinin viyolonsel ile çalımına yönelik eğitim materyallerinin Hazırlanması" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

PREPARATION OF EDUCATIONAL MATERIALS FOR THE PERFORMANCE OF THE ALLI TURNAM FOLK SONG WITH CELLO

ABSTRACT

Abdals have been known as the Turkmen tribe according to written sources since ancient times. Abdals have come to the lands we live in with the waves of immigration that started to Anatolia, although they deal with many different professions, they have sustained their livelihood by working as musicians and playing drums-zurna at weddings until today. There were many aşık and ozan in this Turkmen tribe called Abdals. One of these ozans is Hacı Taşan. In this research, Hacı Taşan's folk song Allı Turnam was transferred to the cello and educational materials (series, exercises and etudes) were prepared for the characteristic gains in the playing of this transferred folk song. The research is a descriptive study in which qualitative data collection techniques are used. Document analysis technique was used among the data collection methods. While arrange the folk song Allı Turnam to cello, the compilation note in the TRT Turkish Folk Music (THM) repertoire, sound recordings of Hacı Taşan and expert opinions were taken as a basis. Expert opinions were also sought during the preparation of the training materials. Fifteen technical learning outcome of the Allı Turnam folk song transferred to the cello instrument were determined, and an exercise, a maqam scale, and a study including all the learning outcome were prepared for the two learning outcome that are thought to be characteristic. The 2/4 tempo of the work has been changed to 4/4. The difficulty of reading the weighing patterns in the work has caused this change. Expert opinions were also taken while making this change. This research is of great importance in terms of introducing Hacı Taşan and his folk songs, which are a cultural value of Kirikkale, in national and international platforms and adding these folk songs to the cello repertoire. In addition, the fact that it sheds light on the studies about the adaptation of folk melodies to both cello and other instruments reveals another importance of this research. It is thought that it is possible to carry our culture to universal dimensions as a result of the cooperation of the local characteristics of our folk songs inherited from our ancestors and the universal characteristics of the cello instrument.

Keywords: Hacı Tasan, Allı Turnam, violoncello education, Kirikkale folk songs, arrangement.

GİRİŞ

Yaylı sazlar sınıfının üyesi olan viyolonsel, bas karakterli sesi, oldukça geniş repertuarı ile geçmişten günümüze popülerliğini koruyan ve kökleri 15. yüzyıla kadar dayanan bir çalgıdır. Viyolonsel çalgısının ülkemize gelişi ise yine yüzyıllar öncesine, Osmanlı dönemine dayanmaktadır.

Viyolonselın Türk müziğine Batılılaşma hareketleri ile dahil olduğu düşünülmektedir. “Türk makam müziğinde kullanılan bas karakterli bir çalgı olmayışı ve viyolonselın Türk müziğinin makamsal yapısı içindeki mikrotonal sesleri icra etmeğe elverişli olması, bu çalgının fasıl topluluklarında yer almasına neden olmuştur” (Öztürk ve Beşiroğlu, 2009, s. 33). Tanburi Cemil Bey de Türk Musikisinde pes sesli enstrüman eksikliğinden dolayı ilk kez yaylı tambur ile viyolonseli kullanmıştır (Aksoy, 1994, s. 11).

Viyolonsel eğitimi ise Cumhuriyetin ilanından önce Darul Elhan’da vermeye başlanmış (Temiz, 2010, s. 330), Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ise Musiki Muallim Mektebinde sürdürülmüştür. Bu kurumda viyolonsel eğitimini ilk yürüten Riyaset-i Cumhur Orkestrasından Edip Sezen’dir (Cömert ve Erim, 2017, s. 108).

Günümüzde ise Türkiye’de viyolonsel eğitimi devlet konservatuarları, Türk müziği konservatuarları, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri, eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dalları, güzel sanatlar liseleri ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel müzik kurslarında verilmektedir. Bu kurumlardan Türk müziği konservatuarlarında viyolonsel eğitime başlangıç düzeyinde evrensel öğretim yöntemleri kullanılarak viyolonselde asgari düzeyde teknik becerilerin bireye kazandırılması hedeflenmektedir. Daha sonrasında ise Türk müziğinin icrasına yönelik makam müziği, Türk müziği öğretim yöntemlerinden biri olan meşk yöntemiyle öğretilmektedir. Türk müziği devlet konservatuarları dışında kalan viyolonsel eğitimi verilen farklı yapıdaki diğer kurumlarda ise viyolonsel eğitiminde evrensel öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Bu kurumlarda viyolonsel eğitiminde ağırlıklı olarak Klasik Batı Müziği eserlerine yer verilirken tampere ses sisteme uyarlanmış Türk müziği eserleri de kullanılmaktadır. (Kayaarslan ve Kumtepe, 2020, s. 187-188)

Bu bağlamda Türkiye’de verilen viyolonsel eğitime bakıldığında tampere ses sistemi ile Batı müziğinin icra edilmesi, makamsal ses sistemi ile Türk müziğinin icra edilmesi ve tampere ses sistemi ile Türk müziğinin icra edilmesine ilişkin üç farklı yöntem kullanılmaktadır. Tampere sistem ile Türk müziğinin icra edilmesi sürekli olarak müzik bilimcileri, icracılar ve teorisyenler arasında büyük tartışmalara neden olmuştur. Bu nedenle makamsal sistem ile Türk müziğinin icra edilmesi ve tampere sistem ile Batı müziğinin icra edilmesi ülkemizde ayrı iki alan olarak farklı öğretim yöntemleriyle uygulanmaktadır.

Tampere veya makamsal ses sistemi ile Türk müziğinin icra edilmesi konusunda viyolonsel çalgısı üzerine son yıllarda yapılan çalışmalar bulunmaktadır (Çilden, 2008); (Demirci, 2013); (Kaya, 2013); (Lehimler, 2014); (Eroğlu, 2018); (İşler, 2019); (Topaloğlu, 2019); (Çınardal, 2020); (Değirmencioğlu ve Andaç, 2021); (Çiftçi, 2021); (Kumtepe, 2021). Yapılan bu çalışmaların daha çok Türk halk müziği üzerine olduğu görülmektedir.

Türk Halk Müziği'nin kökenleri Türklerin varoluşuna kadar dayanmaktadır. Müziğe ve sazlarına düşkün olan Türkler, konargöçer hayatlarında müziklerini gittiği her yere taşımıştır. Öyle ki eski Çin seyyahlarından biri, Türkler seyahate çıktıklarında sazlarını da yanında götürerek kadar musikisine düşkün olduğunu itiraf ederek tarih sayfalarında yer bulmasını sağlamıştır (Özkan, 2018, s. 23). Böylece sazlarını sırtına alan Türkler, göç dalgalarıyla beraber bu müzik kültürünü günümüz Türkiye'sinde yaşadığımız Anadolu coğrafyasına taşımıştır. Bu kadim müzik kültürü yüzyıllardır farklı coğrafyalarda farklı şivelerle de olsa günümüzde yaşamaya devam etmektedir.

Türk halk müziği kırık ve uzun havalar olmak üzere "sözlü", oyun havaları olmak üzere de "sözsüz" şekilde 2 ana kola ayrılırlar. Genel olarak bakıldığında ise kırık ve uzun hava olarak bilinen sözlü örnekler türkülerden oluşmaktadır. "Kırıkkale yöresinde bozlak, barak, avşar gibi uzun hava formunda eserler ve halaylar hariç kırık hava formunda söylenen her türden eser türküler olarak tanımlanır" (Önal, 2018, s. 21). Birçok yörede olduğu gibi bu yörede de bu halk müziğini icra eden Abdal adı verilen mahalli sanatçılar bulunmaktadır.

Abdallar, çok eski dönemlerden beri yazılı kaynaklara göre Türkmen aşireti olarak bilinmektedir (Karakuş, 2017, s. 17). Abdal kelimesi farklı yörelerde Aşık, Teber, Carcar, Kirve, Gevende, Mıtrıp gibi farklı biçimlerde de adlandırılır. Fakat bu kelime zamanla anlam değişikliğine uğramış ve böylece davulcu, zurnacı, sünnetçi, sepetçi, kalaycı olarak da adlandırılmıştır. Farklı anlamlar taşıyan Cavlaki, Hayderi, Kalender ve Torlak kelimeleri ile aynı anlamda kullanılmıştır (Karakuş, 2017, s. 17). Görüldüğü üzere Abdallar birçok farklı mesleklerde faaliyet gösterse de daha çok düğünlerde davul-zurna çalarak müzisyenlik geleneklerini günümüze kadar taşımışlardır (Karakaya ve Önal, 2010, s. 712). Bu Abdal diye adlandırılan sanatçılar çoğunlukla Orta Anadolu'da yaşayan aşıklık-ozanlık geleneğini devam ettiren Karasenirli Türkmen aşiretine mensup kişilerdir. Bu sanatçıların geçim kaynağı düğün çalgıcılığıdır. Abdallar çevre köy, kasaba veya yerleşim yerlerinde Türkmen aşiretlerine ait düğün ve toylarda çalgıcılık yapar, oyun oynayan kişilere atılan-yapıştırılan paralar ile hayatlarını idame ettirirler. Bu Abdallar olarak adlandırılan Türkmen aşiretinde birçok aşık-ozan yetişmiştir (Karakuş, 2017, s. 15-16). Bu ozanlardan birisi de Allı Turnam türküsü ile tüm Türkiye'de ünlenen Hacı Taşan'dır.

Allı Turnam adlı türkülerde kimi kaynaklarda yöresel söyleme biçimi (ağız) ile "Allı Durnam" adıyla da bilinmektedir. TRT THM Repertuarı notasında da "Allı Durnam Bizim Ele Varırsan" adıyla belgelendirilmiştir. Keskin yöresine ait kırık hava formunda olan türkülerin kaynak kişileri ise Hacı Taşan ve Selman (Salman) Çoker¹ olarak belirtilmiştir. Hacı Taşan ve Selman Çoker Keskinli mahalli sanatçılardır. Hacı Taşan ise Abdal müziğinin ulusal anlamda dışa açılan ilk temsilcisi kabul edilmektedir². Onun ardından Neşet Ertaş, Muharrem Ertaş ve Çekiç Ali bu dışa açılıma dahil olmuş ve devam ettirmişlerdir (Karakuş, 2017, s. 45-46).

Hacı Taşan 07.03.1930 yılında Keskin'de, halk arasında "Hacelobası" olarak bilinen, Hacı Ali Obası köyünde doğmuştur. Kendisi Muharrem Ertaş'ın ustalığından geçmiş, onunla muhabbet ortamlarında ve düğünlerde

¹ Kimi kaynaklarda Salman ÇÖKE olarak da adı geçmiştir. Kırıkkale Valiliği internet adresinde bulunan Mahalli Sanatçılar sayfasında Selman (Salman) ÇOKER olarak belirtilmiştir (Kırıkkale Valiliği – Mahalli Sanatçılar, t.y.).

² 1949 yılında derleme çalışmaları nedeni ile yöreye gelen Muzaffer Sarısözen Keskin'de Hacı Taşan ile tanışır. Çalıp söylemesindeki üslup ve tavrı çok hoşuna giden Muzaffer Sarısözen sanatçıyı Ankara Radyosu'na çağırır. Radyoda ilk kez adını Allı Turnam türküsü ile duyuran Hacı Taşan, kısa sürede ülke çapında ünlenmiştir (Önal, 2018, s. 171).

sanatını icra edip kısa sürede kendini kabul ettirerek yöresinin (Keskin-Kaman-Çiçekdağı) aranan sanatçılarından birisi olmuştur. Kendini iyiden iyiye geliştiren Hacı Taşan daha sonra ustasının yanından ayrılmıştır. Salman Çoke ile de yöre düşünlerine giden Taşan, bağlama çalma ve bozlak söyleme yeteneği ile 17-18 yaşlarında yöresinde herkes tarafından tanınan bir sanatçı olmuştur (Önal, 2018, s. 171).

Hacı Taşan aşık değil, bir ozandır. Okuduğu-seslendirdiği türkülerin çoğunun sözleri kendine ait değildir. Mani nazım şekli ile olan türkülerinin ise çoğunun sözleri kendisine aittir. Söylediği diğer türkülerin sözleri Dadaloğlu, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Deli Boran, Aşık Emrah, Hatayi, Agahi, Dertli, Aşık Seyit Süleyman, Aşık Sait, Derviş Ali, Aşık Veli, Aşık Kerem, Aşık Kul Halil, Aşık Sülük Hüseyin gibi aşıklara aittir. Hacı Taşan'ın türkülerinde ana temalar aşk, yiğitlik, aşiret kavgaları, gurbet, felekten şikayet ve ölüm gibi olgulardır (Karakuş, 2017, s. 51-52). Allı Turnam adlı türküde de gurbet teması dikkat çekmektedir. Türküde "Allı turnam bizim ele varırsan" gibi sözlerle eşe dosta turnalar vasıtasıyla selam gönderilir (Aytaş, 2003: 16-17).

Hacı Taşan, Allı Turnam türküsünü Muzaffer Sarısözen vesilesiyle Ankara Radyosu'nda ilk kez söylediğinde hem türkü hem de Taşan'ın kendisi ülke çapında ünlenmiştir. Fakat günümüzde türkü Hacı Taşan isminin önüne geçmiştir. Öyle ki Youtube gibi müzik platformlarında "Allı Turnam" anahtar kelimesi ile arama yaptığımızda Hacı Taşan sonucundan daha çok başka birçok isim çıkmaktadır. Bu isimlerin kimisi Türk rock, pop müziğinin temsilcileridir. Aynı zamanda bu isimlerin en üstünde Neşet Ertaş da vardır. Bir Youtube kanalı tarafından yüklenen Neşet Ertaş'a ait Allı Turnam türküsünün kaydı dinleyiciler tarafından yaklaşık 2,8 milyon kez dinlenmişken (Muammer Dlymz, 2015), Hacı Taşan aynı türkünün kaydı yalnızca 170 bin kez dinlenmiştir (MuzikPlay, 2015). Neşet Ertaş'a ait aynı video bir plak şirketi tarafından da yüklenmiş olup yaklaşık 330bin kez dinlenmiştir (Kalan Müzik, 2015). Bu durum 64. Cannes Film Festivalinde Jüri Özel Ödülü alan ve çekimlerinin Kırıkkale'nin Keskin ilçesinde gerçekleştirildiği "Bir Zamanlar Anadolu'da" adlı filmde de görülmektedir. Filmin bir sahnesinde Allı Turnam türküsüne yer verilirken kayıt Neşet Ertaş'a aittir (Nuri Bilge Ceylan, 2015). "Turna Sembolünün Türkülerde ve 'Gine Dertli İniliyorsun' Ezgisindeki İfadesi" adlı makalede Allı Turnam adlı türkü için Kırşehir Yöresinden Muharrem Ertaş'tan derlenen türkü ibaresi de bulunmaktadır (Eke, 2013: 220). Allı Turnam ismi o kadar sembol hale gelmiştir ki 2001 yılında TRT 2 kanalında her bölümde farklı yörelerin ele alındığı ve değişik yörelerden icralarını gerçekleştiren sanatçıların bir araya geldiği televizyon programı yapılmıştır (Karahisar, 2009: 353).

Allı Turnam adlı türkü ülkemizde o kadar çok benimsenmiştir ki; filmlerde yer edinmiş, adına televizyon programları hazırlanmış, Türk rock ve pop gibi müzik türlerine uyarlamaları yapılmıştır. Bu gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda türkünün, viyolonsel vd. çalgılara uyarlamaları yapılmayıp ve çalgı eğitimlerinde kullanılmaması ise bir eksikliği ortaya çıkarmaktadır. Allı Turnam gibi türkülerin çalgı eğitiminde kullanılabilmesi için öncelikle ilk adım çalgılara yönelik uyarlamaların yapılması olacaktır.

Uyarlama kavramı sanatta her zaman kendine yer bulmuştur. "Sanatsal boyutuyla, 'uyarlama' ya da 'adaptasyon' kavramı, bir eserin sahip olduğu özelliklerin bir ya da birden fazlasının, değişim geçirerek yeni bir hâle dönüşümü şeklinde ifade edilebilir" (Erzincan, 2006, s. 3). Sanatın her alanında çeşitli uyarlamalar görmek mümkündür. Müzik alanında ise bu uyarlamalar daha fazla kullanılmaktadır. Halk ezgilerinin uyarlamalarıyla

oluşturulan birçok uluslararası kaynaklı viyolonsel öğretim metodu kitapları da bulunmaktadır (Miedlar, 1956; Suzuki, 2017). Herhangi bir akademik çalışma olmadan da halk arasında uyarlamalar ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; bağlama için yazılmış bir türkünün org, keman, klarnet gibi çalgılarla düğünlerde mahalli sanatçılar tarafından icra edilmesi bu durumlardan birisidir. Bu örnekten yola çıkarak, şartlar gereği uyarlamaların gerçekleşmesinin mümkün ve doğal bir süreç olduğu görülmektedir. Uyarlamaların dinleyici tarafından benimsenip benimsenmemesi de ayrı bir husustur. Beğeni kalıplarını bir tarafa bırakıp, uyarlamaların olabildiğince öze sadık kalınarak ve uyarlama yapılacak çalgının teknik kapasitesinin de göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

Makamsal veya tampere ses sistemi ile Türk müziği uyarlamalarının ve bu uyarlamaların çalımına yönelik kaynakların arttırılması gerektiği düşünülmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile bu durumun farkındalığı ortaya konulsa da bu konuda zengin müzik kültürümüzün temsil edilebilmesi için daha çok zaman geçmesi gerektiği ortadadır. Özellikle viyolonsel çalgısı için Türk müziği repertuarının azlığı alan araştırmacıları tarafından bilinmektedir.

Bu araştırma ile müziğin evrensel olduğu düşünülerek, makamsal ses sistemi ile Türk müziğinin icra edilmesi ve tampere ses sistemi ile Batı müziğinin icra edilmesi aynı öğretim yöntemi kullanılarak uygulanabileceği öngörülmektedir. Bu öngörüden yola çıkılarak çalışmada, Allı Turnam türküsünün geleneksel icrasını olabildiğince viyolonsole uyarlayıp, evrensel öğretim yöntemlerinden yola çıkarak çalışma önerileri hazırlanmıştır. Çalışma önerileri hazırlanırken "Hacı Taşan türkülerinden olan Allı Turnam adlı türkünün viyolonsel ile çalımına yönelik ne tür eğitim materyalleri oluşturulabilir" problemine cevap aranmıştır. Bu problem ise Allı Turnam adlı türkünün;

- Viyolonsole uyarlanması nasıldır?
- Viyolonsole uyarlanması sonucunda karşılaşılan sağ ve sol el teknik kazanımlar nelerdir?
- Viyolonsel ile çalımına yönelik ne tür eğitim materyalleri oluşturulabilir başlıkları altında çözümlenecektir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır ve betimsel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar; "...gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41).

Araştırmanın Modeli

Araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması; "Güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir" (Yin, 1984, s. 23; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 289).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evren ve örnekleme de Hacı Taşan'a ait Allı Turnam adlı türküdür.

Veri Toplama Araçları

Hacı Taşan'a ait Allı Turnam adlı türkünün TRT Kırık Havalı Repertuarı kitabından derleme notasına ve Youtube üzerinden esas ses kaydına ulaşılırken "doküman incelemesi" veri toplama yöntemi kullanılmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Öte yandan, nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte kullanıldığında 'verinin çeşitlendirilmesi' (data triangulation) amacına hizmet edecek ve araştırmanın geçerliliğini önemli ölçüde arttıracaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189)

Verilerin Analizi

Araştırmada dokümanları incelerken de içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242)

Araştırmaya konu olan "Allı Turnam" adlı türkünün TRT repertuarındaki notası ile YouTube üzerindeki Hacı Taşan'a ait kaydı karşılaştırılmıştır (MuzikPlay, 2015). Ardından bu türkü MuseScore nota yazım programı kullanılarak viyolonsel ile çalınabilecek şekilde uygun yay ve parmak numaraları eklenerek uyarlanmıştır. Daha sonra uyarlamanın teknik analizi yapılmış ve yapılan bu teknik analiz doğrultusunda karakteristik kazanımlar belirlenmiştir. Karakteristik kazanımların bulunduğu pasajların çalınmasını kolaylaştırmak amacı ile kolaydan zora (basitten karmaşığa) ilkesinden yola çıkarak sırasıyla dizi, alıştırma ve etütler yazılmıştır. Bu işlemlerin ardından yapılan bu uyarlama, dizi, alıştırma ve etütler için uzman görüşü ile onay alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde bulgular Allı Turnam türküsü bazında 3 alt başlığa ayrılarak verilmiştir. Bu 3 alt başlıktan ilki olan "Viyolonsel Uyarlanması Nasıldır" adlı başlığın altında türkü tablo yardımı ile makamsal dizi, karar ve bitiş sesleri, usul, en pes/tiz sesleri ve ses genişliği yönünden açıklanacaktır. Ardından bu türkünün viyolonsel uyarlanması şekilde beraber verilerek yine tablo yardımı ile makamsal dizi, karar ve bitiş sesleri, usul, en pes/tiz

sesleri ve ses genişliği yönünden açıklanacaktır. Son olarak bu alt başlık altında derleme notası ile viyolonsel uyarlanması karşılaştırılacak ve farklı yönleri ortaya konacaktır.

“Viyolonsel Uyarlanması Sonucunda Karşılaşılan Sağ ve Sol El Teknik Kazanımlar Nelerdir” adlı alt başlıkta öncelikle türkü uyarlamasının teknik kazanımları tablo yardımı ile ortaya konacak ve sonrasında gerekli görülen ölçülerin teknik yönden çalımı ile ilgili detaylı bilgilendirmeler şekillerle anlatılacaktır.

Bu bölümün son alt başlığı olan “Viyolonsel ile İcrasına Yönelik Eğitim Amaçlı Ne Tür Örnek Çalışmalar Oluşturulabilir” adlı alt başlıkta ise uyarlamadaki karakteristik kazanımlara ilişkin hazırlanan eğitim materyalleri (sırasıyla dizi çalışması, alıştırımlar ve etütler) verilerek bu materyallerin çalımı detaylı şekilde anlatılacaktır.

Allı Turnam adlı türkü kimi kaynaklarda “Allı Durnam” veya “Allı Durnam Bizim Ele Varırsan” adlarıyla da bilinmektedir. TRT THM Repertuarı notasında da “Allı Durnam Bizim Ele Varırsan” adıyla belgelendirilmiştir. Burada repertuar sıra numarası 944 olarak belirtilmiş olup kaynak kişiler Selman (Salman) Çoker ve Hacı Taşan olarak yazılmıştır.

Tablo 1. Allı Turnam Adlı Türkünün Künyesi

Makamsal dizi	Tahir
Karar ve bitiş sesleri	La/la
Usul	2/4
En pes/en tiz sesi	La/do
Ses genişliği	10 ses

Tablodan da anlaşılacağı türkünün makamsal dizisi tahir olup, karar ve bitiş sesleri la notasıdır (Önal, 2018, s. 57-59). 2/4'lük usul ile yazılan türkü, tiz taraftan genişleme almış ve böylece en tiz do sesi sayesinde 10 ses aralığına kavuşmuştur.

ALLI TURNAM

Hacı TAŞAN

Düzenleyen: Berkcan KAYARSLAN

M. Akın KUMTEPE

Orta Tempoda

*Si notaları natürel perdeye yakın (2/9 oranında) pes çalınabilir

1 2 2 V

5 1 2

8 1 2 1 4 2 V

12 3 4 2

16 3 1 3 1 4 2 V

21 2 1 2 1 4 2 V

26 3 4 2

30 3

Şekil 1. Allı Turnam Adlı Türkünün Viyolonsel Uyarlanmış Notası.

Tablo 2. Allı Turnam Adlı Türkünün Uyarlanmış Halinin Künyesi

Makamsal dizi	Tahir
Karar ve bitiş sesleri	La/la
Usul	4/4
En pes/en tiz sesi	La/do
Ses genişliği	10 ses

“Allı Turnam” adlı türkünün uyarlanmasındaki en büyük farklılık usul değişikliğidir. Eserde bulunan tartım kalıplarının okunması güçlüğü bu değişikliğe neden olmuştur. Bu değişiklik sırasında uzman görüşleri de alınmış ve olumlu karşılanmıştır. Uyarlama yapılırken yazılı esas nota da (TRT THM Repertuarı notası) göz önünde bulundurulmuş ve aynı zamanda Hacı Taşan’a ait YouTube kaydı dinlenmiştir. Uyarlama yaparken bir diğer göz önünde bulunduran husus ise viyolonsel çalgısının teknik şartlarıdır. Bunların sonucunda uyarlamada usul değişikliğine gidilmesiyle viyolonsel eğitimine uygunluğu gözetilmiştir. Usul değişikliği dışında diğer tüm durumlar TRT THM repertuarı notasında olduğu gibi korunmuştur. Türkünün makamsal dizisi tahir makamı olduğundan ötürü uyarlamada bulunan si notaları si natürel perdesine yakın olacak şekilde (2/9 oranında) pes basılabilir.

Viyolonsel Uyarlanması Sonucunda Karşılaşılan Sağ ve Sol El Teknik Kazanımlar

Allı Turnam adlı türkünün viyolonsel uyarlaması sonucunda karşılaşılan teknik kazanımlar tablo yardımı ile ortaya konulurken şekiller yardımı ile de açıklanmıştır.

Tablo 3. Allı Turnam Teknik Kazanımlar

Sol El Teknikleri	Sağ El Teknikleri	Hem Sol Hem Sağ El Teknikleri
Parmak tutma	Detşe yay tekniği ile çalma	Legato yay tekniği uygulanırken pozisyon geçişi ile çalma
Geniş vibrato tekniği ile çalma	İki, üç ve beş bağılı legato yay tekniği ile çalma	Legato yay tekniği ile senkop çalma
I. II. (açık ve kapalı), III. ve IV. pozisyonda çalma	Yay topuğunda it başlanarak çalınan detşe (3. ölçü)	Senkop sırasında pozisyon geçişi
Yukarıdaki pozisyonlar arasında geçişler		
Si bemol 2-3'e denk gelecek pes bir şekilde komalı çalma		
Süsleme notalar çalma		

Yukarıdaki tabloya göre toplamda 15 adet teknik kazanım belirlenmiştir. Bunlardan parmak tutma, I., II., III. ve IV. pozisyon çalma, legato-detşe çalma gibi kazanımlar temel kazanımlar gibi kabul edilebilir. Bunun dışında sol el tekniklerinden vibrato tekniği Türk müziğinin ve eserin hissiyatından dolayı (Batı müziği dönemsel stilleri gibi) geniş uygulanmak sureti ile yapılmalıdır. Bununla birlikte I, II ve IV. pozisyonlarda (1. ve 3. parmaklarda) si notası biraz pes basılmalıdır.

koma bemol şeklinde yazılmıştır. Re notası dizinin güçlüsüdür. Sol notası yeden nota olarak verilmiştir. Pes bölgedeki la notası ile karar verilmiştir. Bunların ışığında Allı Turnam adlı türküde ilk olarak eserin dizisi çalıştırılmıştır. Bu çalışma ile öğrenciye eserin makamının alıştırılması hedeflenmiştir. Buna göre dizi alıştırması aşağıdaki gibidir;

ALLI TURNAM

Tahir Dizisi

Hazırlayan: Berkcan KAYAARSLAN
M. Akın KUMTEPE

*si notası biraz pes

Şekil 51. Allı Turnam Adlı Türkünün Makamsal Dizi Alıştırması.

Şekilde görüldüğü üzere Allı Turnam adlı türkünün makamsal dizi alıştırmasında karar sesler ve seyir korunmuştur. Tahir makamı inici olması sebebi ile dizi alıştırması da tiz sestem pes sese doğru başlamıştır. Alıştırmada donanım olarak sadece fa diyez notası kullanılmıştır. Si 1 (veya 3) koma bemol değiştirici işareti içinse alıştırma başında “si notası biraz pes” notu düşülmüştür. Bu si notasının çalımında kullanılan biraz kelimesi göreceli bir ifade olduğu için natürel perdeye yakın şekilde (2/9 oranında) pes çalınabilir. Tamamı I. pozisyonda çalınan alıştırmada notalar önce dört vuruşluk, sonra ikişer bağlı iki vuruşluk, daha sonra ise dörder bağlı bir vuruşluk notalar vardır. Buradan anlaşılacağı üzere tüm yay boyları eşittir.

Türkünün uyarlamasında karşılaşılan kazanımlardan biri 3. ölçüde bulunan yay hareketidir.

Şekil 6. Allı Turnam Adlı Türkünün Uyarlanmasında Bulunan 3. Ölçü.

Şekil 3 ve 8'de de belirtildiği üzere, şekil 22'de görülen ölçünün birinci zamanında bulunan yay hareketinde amaç kısa süreli olan 16'lık notada yayı hızlıca çevirebilmektir. Burada ölçü başında bulunan it yay hareketi yay topuğuna daha yakın mesafede başlanmalıdır. Bunun için aşağıdaki alıştırma yazılmıştır;

ALLI TURNAM

Üçüncü ölçü yay alıştırması

Hazırlayan: Berkcan KAYAARSLAN
M. Akın KUMTEPE

* yay topuğuna yakın başlayınız

Şekil 7. Allı Turnam 3. Ölçü Yay Alıştırması.

Şekilde görülen alıştırmada türkünün makamsal dizisinin karar sesinden başlanarak güçlüsü olan re notasına kadar dörtlü dizi gidilmiştir. Burada tahir makamı dizisinin seyri olan inici seyir aksine çıkıcı bir seyir izlenmiştir. Bunun sebebi yaygın olarak verilen viyolonsel eğitiminde dizilerin genelde çıkıcı olmasından kaynaklıdır. Alıştırma tamamen I. pozisyonda çalınır. Çünkü buradaki hedef sadece sağ elde bulunan yay hareketine alışkanlık kazanılmasıdır. Alıştırmanın ilk satırında yay topuğuna yakın başlanan it yay hareketi ile sekizlik notanın ardına noktalı dörtlük nota yay ucuna kadar çekilmiş ve son olarak staccato yazılmış ikilik nota da yay topuğuna yakın bir bölgeye kadar itilmiştir. Bu durum her ölçüde tekrarlanmıştır. Alıştırmanın ilk satırındaki süre değerleri türkü uyarlamasında bulunan ve alıştırmaya konu olan pasajın süre değerinin iki kat arttırılmış şeklidir. Önce bu şekilde yol izlenilmesinin sebebi daha büyük süreler ve daha anlaşılır tartım kalıplarıyla alıştırmanın çalımının daha kolay olacağı düşüncesindedir. Sonrasında ikinci satırda ise bu süre değerleri türkü uyarlamasındaki gibi yazılmıştır. Hangi notalara yay topuğunda başlanması gerektiği ise yine notalarında altında “*” işareti ile belirtilmiştir.

Dördüncü ölçünün ilk zamanında çarpma notalarla süsleme yapılmıştır. Bu süsleme sırasında si notasının da biraz pes çalınması gerekmektedir.

Şekil 8. Allı Turnam Adlı Türkünün Uyarlanmasında Bulunan 4. Ölçü.

Bununla ilgili örnek çalışma aşağıdaki gibidir;

ALLI TURNAM

4. ölçü çarpma alıştırması

Hazırlayan: Berkcan KAYAARSLAN

M. Akın KUMTEPE

Şekil 9. Allı Turnam 4. Ölçü Çarpma Alıştırması.

Şekildeki alıştırmaların her bir ölçü başına farklı parmak numaraları ile de olsa süsleme notalar getirilmiştir. Bu alıştırmada olabildiğince fazla çarpma çaldırarak öğrenciye alışkanlık kazandırılması hedeflenmiştir.

Son olarak türkünün uyarlanmasında yer alan teknik kazanımların hepsini içeren etüt hazırlanmıştır. Bu etüt aşağıdaki gibidir;

ALLI TURNAM

Etüt

Hazırlayan: Berkcan KAYAARSLAN

M. Akın KUMTEPE

Şekil 10. Allı Turnam Etüt.

Şekildeki etüt 16 ölçüden oluşmaktadır. Etüt detaş, iki, üç ve beş bağlı legato yay tekniklerini içermektedir. Etütte I., II., III. ve IV. pozisyonlar kullanılmıştır. Uyarlamadaki kazanımların etütteki durumları aşağıdaki verilmiştir;

- Etüdün 3. ölçüsü uyarlamada da bulunan ve yukarıda da çalıştırılan yay topuğunda başlanan it hareketi ile ilgilidir.
- 4. ölçünün ilk iki zamanında bulunan hem legato yay tekniğinin kullanıldığı hem de senkop içeren kısım uyarlamada birçok yerinde gelmektedir.
- Etüdün 7. ölçüsünün son zamanı ve 8. ölçünün ilk zamanında bulunan pasaj yine uyarlamada 7. ve 21. ölçülerde yer almaktadır.
- Etüdün 8. ölçüsünün ikinci zamanında bulunan boş tel re notasından sonra pozisyon geçişi ile re notası tekrar çalınmıştır. Aynı durum uyarlamada 9-10. ve 23-24. ölçülerde bulunmaktadır.
- Etütte 12. ve 16. ölçüde bulunan süsleme notalarla yazılmış kısım uyarlamada 4. ölçüde bulunmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Allı Turnam olarak bilenen Allı Durnam Bizim Ele Varırsan adlı türküde derleme notası ile uyarlama notası arasında usul değişikliği dışında (karar sesi dahil) tüm durumlar aynı kalmıştır. İlgili çalışmalarda türkülerin viyolonsel çalgısına aktarımı sırasında karar sesi değişikliğine sık başvurulduğu da görülmektedir. Bu karar sesi değişikliğinin altında çalım kolaylığı ve daha güzel bir tını elde etme kaygılarının olduğu da yine belirtilmektedir (İşler, 2019; Topaloğlu, 2019; Çınardal, 2020). Bu sebeple de Allı Turnam adlı türküde çalım kolaylığı ve daha güzel bir tını kaygılarıyla karar sesi la notası olarak aynı kalmıştır.

Eserin 2/4'lük usulü 4/4 olarak değiştirilmiştir. Eserde bulunan tartım kalıplarının okunması güçlüğü bu değişikliğe neden olmuştur. Yine burada karar sesinin belirlenmesinde olan çalım kolaylığı kaygısı güdülmüştür. Bu değişiklik yapılırken de uzman görüşleri alınmıştır. Lehimler (2014), Eroğlu (2018), İşler (2019), Topaloğlu (2019), Çınardal (2020) çalışmalarında türkülerin viyolonsel çalgısına aktarımı sırasında usul değişikliğine gidilmemiştir.

Uyarlamada 15 adet teknik kazanım belirlenmiştir. Bunlardan ikisi karakteristik kazanım olarak belirlenmiş ve ilgili alıştırma yazılmıştır. Ek olarak inici karaktere sahip olan tahir makamı için yine inici karakterde, fa diyez değiştirici işareti almış ve la kararlı 1 oktav dizi çalışması hazırlanmıştır. Son olarak ise uyarlamada bulunan kazanımları içeren 16 ölçülük etüt hazırlanmıştır.

Sonuçlardan anlaşılacağı üzere bu araştırmada; Hacı Taşan'ın türkülerinden olan Allı Turnam adlı türkünün viyolonsel çalgısına uyarlaması yapılmış, bu uyarlamada çalımına ilişkin ise dizi, alıştırma ve etütler gibi eğitim materyalleri hazırlanmıştır. İlgili araştırmalardan olan Lehimler (2014), Topaloğlu (2019) ve Çınardal (2020) çalışmalarında uyarlamalara ve eğitim materyallerine yer vermiştir. Eğitim materyalleri, çalışmaların deneysel

boyutlarında kullanılmıştır. Eroğlu (2018) ve İşler (2019) ise çalışmalarında sadece halk ezgilerinin viyolonsel uyarlamalarına yer vermiştir.

ÖNERİLER

Viyolonsel eğitim repertuarında türkülere daha fazla yer verilmesi gerektiği birçok viyolonsel eğitimcisi tarafından dile getirilmektedir (Kaya, 2010; Lehimler, 2014; Avcı Akbel, 2018; Eroğlu, 2018; İşler, 2019; Topaloğlu, 2019; Çınardal, 2020). Bu nedenle, bu tarz çalışmaların bilimsel ve sanatsal yollar ile arttırılması önerilmektedir. Aynı zamanda türkülerimizin viyolonsel aktarımı sayesinde eğitim repertuarına yeni eserlerin kazandırılması ile yetinilmemelidir. Bu türkülerin viyolonsel aktarımı sonucunda oluşan eserlerde bir çok karakteristik kazanımlar ortaya çıkmaktadır. Bu karakteristik kazanımların üstesinden gelebilmek amacıyla alıştırma ve etütlerin hazırlanması ve ulusal-uluslararası alanlarda çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Atalarımızdan bizlere miras olan türkülerimizin yöresel özellikleri ile viyolonsel çalgısının evrensel özelliklerinin işbirliği sonucunda, kültürümüzün evrensel boyutlara taşınması mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda türkülerimizin viyolonsel çalgısına aktarımının daha fazla gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Abdal müziğinin dışı açılımının öncüsü olarak kabul edilen, anısına türküler söylenen, yarışmalar düzenlenen usta Hacı Taşan'ın hayatı ile ilgili yalnızca 1 kitap, 1 yüksek lisans tezi ve eserleri ile ilgili de yine 1 kitap bulunmaktadır. Bu yüzden Hacı Taşan ile ilgili daha fazla bilimsel ve sanatsal alanda çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Etik Metni

"Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir."

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada yazarların katkı oranı; Berkcan KAYAARSLAN %60, M. Akın KUMTEPE %40 oranlarındadır.

KAYNAKÇA

Aksoy, B. (1994). *Avrupalı Gezinlerin Gözüyle Osmanlılarda Musiki (2. Baskı)*. Pan Yayınları.

Avcı Akbel, B. (2018). Öğretim elemanlarının viyolonsel eğitiminde Türk müziğinin kullanılma durumuna ve öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 84-107. DOI:10.14689/issn.2148 - 2624.1.6c2 s5m

Aytaş, G. (2003). Türkülerde turna. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı 28, 13-33. http://www.turkiyeninturnalari.org/tr/wp-content/uploads/2016/09/turkulerde.turna_.pdf adresinden alınmıştır.

Cömert, M. ve Erim, A. (2017). Viyolonsel eğitimiyle ilgili araştırma sonuçlarının alana katkısı ve uygulanabilirliği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 107-129. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.-363890>

- Çınardal, L. (2020). Viyolonsel öğretiminde kullanılan yay tekniklerinin Türk müziğine uyarlanması ve değerlendirilmesi [Yayımlanmış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çiftçi, M., C., (2021). *Viyolonsel İçin Türk Halk Ezgileri Albümü (1. Basım)*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Çilden, Ş. (2008). *İki viyolonsel için Anadolu ezgileri (1. Basım)*. Müzik Eğitimi Yayınları.
- Değirmencioğlu, L., Andaç, H.,M., (2021). *Türk müziğinde viyolonsel eğitimi Bolahenk akortta 20 makam dizisi (1. Basım)*. Gece Kitaplığı.
- Demirci, B., (2013) *Viyolonsel için Türk müziği dizileri (1. Baskı)*. Pegem Akademi.
- Eke, M. (2013). Turna sembolünün türkülerde ve "Gine Dertli İniliyorsun" ezgisindeki ifadesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 6(11), 218-228. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mahder/issue/28391/301930> adresinden alınmıştır.
- Eroğlu, E. (2018). Kangal ve yöresi türkülerinin viyolonsel eğitiminde kullanılmasına ilişkin bir çalışma [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Erzincan, M. (2006). Türk halk müziğinde uyarlama kavramı ve bağlamaya uyarlanan dört zeybek ezgisi üzerinde müzikal analiz [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- İşler, Ş. (2019). Kütahya türkülerinin viyolonsel eğitiminde kullanılması üzerine bir çalışma. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kalan Müzik. (2015, Aralık 14). *Neşet Ertaş - Allı Turnam [Gurban Olduğum © 2003 Kalan Müzik]* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=bFhlyJtpEZW>
- Karahisar, T. (2009). 1998-2008 Yılları Arasında Türk Müsıkisinde Yozlaşmanın TRT ve Özel Televizyonlardaki Seyri. N. Türkoğlu ve S. T. Alayoğlu (Ed.), *Karaelmas 2009 Medya ve Kültür: Karaelmas Üniversitesi Uluslararası Medya ve Kültür Sempozyumu* içinde (347-361 ss.). Urban Kitap.
- Karakuş, İ. (2017). *Allı Turnam Keskinli Hacı Taşan (1. Baskı)*. Keskin Kaymakamlığı Kültür Hizmetleri.
- Karaya, O. ve Önal, H. (2010) Türk halk müziğinde bir uzun hava türü olarak bozlak. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 709-726. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sutad/issue/26306/277267> adresinden alınmıştır.
- Kaya, E. E. (2010). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda makamsal etüd ve egzersizlerle viyolonsel eğitiminin uygulanabilirliği [Yayımlanmış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Kaya, E. E. (2013). *Makamsal ezgiler ve okul şarkılarıyla desteklenmiş viyolonsel öğretimi metodu 1 (1. Baskı)*. Pegem Yayınları.
- Kayaarslan, B. ve Kumtepe, M. A. (2020). Türkiye’de halk ezgilerinin viyolonsele aktarılmasına ilişkin yapılmış lisansüstü tezler. *Online Journal of Music Sciences*, 5(2), 185-211. <https://doi.org/10.31811/ojomus.834487>
- Kırıkkale Valiliği – Mahalli Sanatçılar (t.y.). Alış tarihi 10 Eylül 2021, gönderen <http://www.kirikale.gov.tr/mahalli-sanatcilar>
- Kumtepe, M., A. (Ed.). (2021). *Viyolonsel ve piyano için halk türküleri (1. Basım)*. Müzik Eğitimi Yayınları.
- Lehimler, E. (2014). Geleneksel Türk müziğine dayalı viyolonsel öğretimine yönelik bir model önerisi ve uygulamadaki görünümü (Hüseyini makamı örneği) [Yayımlanmış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Miedlar, M. (1957). *Szkola na wiolonczele 1*. PWM Edition.

- Muammer Dlymz. (2016, Aralık 29). *Neşet Ertaş-Allı Turnam* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=N6LVAaiaDkc>
- MuzikPlay. (2015, Ocak 28). *Hacı Taşan – Allı Turnam (official audio)* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=XQ16Fxcsbhc>
- Nuri Bilge Ceylan. (2015, Ağustos 5). *Once Upon A Time in Anatolia - 'Allı Turnam song' scene* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=awiGDxTwsNQ>
- Önal, H. (2018). *Hacı Taşan türkülerinde makam (1. Baskı)*. Gece Kitaplığı.
- Özkan, H.Ö. (2018). *Türk musikisi nazariyatı ve usulleri (17. Baskı)*. Ötüken.
- Öztürk, Y. Ö. ve Beşiroğlu, Ş. Ş. (2009). Viyolonsel in Türk makam müziğine girişi ve Tanburi Cemil Bey. *İTÜ Dergisi*, 6(1), 31-40. http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_b/article/viewFile/1089/1077 adresinden alınmıştır.
- Suzuki, S. (2017). *Suzuki çello okulu – 1.bölüm (1. Baskı)*. Porte Müzik Eğitim Yayınları.
- Temiz, E. (2010). Türkiye’de cumhuriyet döneminden önce kurulan resmi ve gönüllü müzik kuruluşları. *Fine Arts*, 5(4), 324-332. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsafine/issue/19902/213134> adresinden alınmıştır.
- Topaloğlu, T. (2019). Viyolonsel eğitiminde aksak usûllü eserlerin seslendirilmesine yönelik uygulamaların öğrenci performansına etkisi [Yayımlanmış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2016) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Seçkin.